

שרון מועלים

איוה ניר גוכן
דברים שרופאים לא מספרים

למה יש כמה סוגי דם?

כי כך האבולוציה מפזרת סיכונים

לפני יותר ממאה שנה גילינו שלבני אדם יש סוגי דם שונים, ושכל אדם נולד עם דם מסוג A, B, O, או AB. אבל מאז ועד היום לא גילינו למה רוב הנ"ל סינונת להבין את מגוון סוגי הדם הולידו עד כה בעיקר אמונות טפלות. למשל, רווחת האמונה שסוג הדם משפיע על תכונות האופי. למשל, בעלי דם מסוג AB נחשבים שם לטיפוסים מאופקים ולא החליטיים. כמה עיתונים יפניים אף מפרסמים מדורים דמויי הורוסקופ המבוססים על סוג הדם, ויש המשתמשים בסוגי הדם גם כאמצעי שידוך. בארצות הברית תתפרסם ספר שממליץ על תפריטים יומיים שונים לבעלי סוגי דם שונים.

אבל מה המדע המודרני יודע על סוגי הדם? דבר אחד שידוע הוא שסוגי דם שונים מביאים להיווצרות סוגים שונים של נוגדנים - כלומר של חלבונים שמ' ערכת החיסון שולחת כדי לחסל פולשים. העובדה הזאת הולידה השערה שהטבע פיתח את סוגי הדם השונים כדי לסייע לנו להילחם בסוגים שונים של זיהומים,

וכל אדם יהיה עמיד יותר לזיהומים שסוג הדם שלו "מתמחה בהם". ראייה אחת לכך הוצגה ב-2003, כש מגיפת הסארס התפרצה בהונג קונג. סוג דם מועדף אחד, כזה שהנהגה מהיתרונות שמפוזרים כיום בין כל ארבעת הסוגים? שבעלי דם מסוג O חסינים לקרישי דם יותר מבעלי סוגי דם אחרים.

אבל אין סיבה לפתח קנאת סוג דם. לאנשים עם סוג דם O יש כנראה סבי"ר רות גבוהה יותר להידבק ב-Helicobacter Pylori, בקטרייה הגורמת לאולקוס, וגם במיקרוב קטלני עוד יותר: Yersinia Pestis, הלא הוא החיידק שגרם למגיפת הדבר. לא בדיוק הזכיה בלוטו הבריאות. ולא שלבעלי סוג דם A יש חיים קלים. סטטיסטית, הם בעלי סיכון גבוה יותר לחלות בסרטן הקיבה.

דרך אגב, הנוגדנים שסוגי הדם השונים מפתחים יכולים לחסל לא רק פולשים, אלא גם תאי דם אדומים של סוגי דם אחרים, דבר שהופך עירוויי דם לא מתאימים לסכנה. הנוגדנים של בעלי דם מסוג O, למשל, יתקפו תאי דם מסוגי A, B ו-AB. למרבה המזל, נוכות בדיוק ההתאמה שנערכות כיום לפני עירוויי דם, כבר כמעט ולא זוכים לראות תוצאת תכ

סוגי דם שונים מקנים עמידות בפני מחלות שונות. דם מסוג O, למשל, מסייע להתגונן בפני נגיף הסארס. אבל אם כך, למה אין לכולנו סוג דם מועדף אחד?

ד"ר מועלים הוא מומחה בליולוגיה אבולוציונית ומחבר רב המכר "זווקא הח'לים שורדים" שאלת לשרון מועלים: asksharon@calcallist.co.il

שיזף רפאלי

מקרה מבחן

האם כלכלנים קמצנים מלידה?

ולאן לא כדאי לצאת איתם לביולו

מקצוע ואופי - האם השניים קשורים זה בזה? האם אחרות באמת רחמניות ורופאי שייניים באמת סדיסטים? סטריאוטיפ ערכני טוען שכלכלנים הם קמצנים. ואת הסטי"ר יאוטיפ הזה מקרמים מחקרים אמפיריים וגם "הוול סטריט ג'ורנל", העיתון הכלכלי הנפוץ בארצות הברית.

את סיקור הכנס השנתי של איגוד הכלכלנים האמריקאים (AEA) פתח העיתון דווקא בתלונה על אתר המפי"גש: במקום אתר שטוף שמש או שמורת טבע יפה חחר האיגוד באטלנטה, עיר ממוצעת ומשעממת שידועה בעיקר במי חירים הווליים של המלונות והמסעדות שבה. כדי להבהיר שלא מדובר בצירוף מקרים, העיתון מאשר עם גובר האגודה, פרופסור לכלכלה מאוניברסיטת גנדר"בילט, שזוהו הנ"מיק לבחירה, ואף מצטט את הפרופסור שמספר כי הוא עצמו קנה מכונית בצבע שאינו אוהב כדי לחסוך 100 דולר במחיר.

את הסגפנות המופלגת חולקים לא רק משתתפי אותו כנס, אלא גם כמה מהכלכלנים המפורסמים בעולם. חתן פרס נובל ומוביל האסכולה המוני

במחקר סוציולוגי, כלכלנים הזמינו את המנה היקרה במסעדה כשידעו שכולם יתחלקו בחשבון שווה בשווה - והזמינו מנה זולה כשהחשבון הוגש לכל אחד אישית

טרית מילטון פרידמן נודע בכך שהיה משיב לטלפונים של עיתונאים בשיחות גוביינא בלבד. חבריו של הכלכלן ג'ון מיינרד קיינס, שדווקא האיץ בממשלות להרחיב את הוצאותיהן בעתות משבר, נהנו לספר על הרגלי האירוח הצייקנים שלו, ועל התקרבות המצומצמת שהיה מגיש לאורחיו. ויוזכר שגם פרידמן וגם קיינס היו "מסוריים היטב" מבחינה כלכלית אישית.

כשהסיפורים האלה באים עם הנטייה של גוברים, רואי חשבון ואגפי תקציבים להמליץ תמיד על קיצוץ, הירוק, חיתוך וסגירת ברוזים, קל להבין כיצד נולד הסי"ר יאוטיפ הלא מחמיא הזה.

גם אישושים מחקריים לשם הרע של הכלכלנים הביא העיתון. במחקר שנערך ב-1980 בוויסקונסין ובניו יורק, סטודנטים לכלכלה הראו נטייה לטור ציומטיות בעת יציאה למסעדות: כשחבריהם במסעדה החליטו מראש להתחלק בחשבון שווה בשווה, הכלכלנים נטו להיזמין את המנות היקרות ביותר - ביודעים שאחרים יחלקו איתם את הפרש במי חיר. אותם נבדקים בדיוק הזמינו מנות צנועות בהרבה כשהחשבון ארוחתם הוגש בילט, שזוהו הנ"מיק לבחירה, ואף מצטט את הפרופסור שמספר כי הוא עצמו קנה מכונית בצבע שאינו אוהב כדי לחסוך 100 דולר במחיר.

פסיכולוגים שסקרו התנהגות פילני תרופית בקרב מרצים באוניברסיטאות גילו שמרצים לכלכלה הם הממעטים לתרום. שיעור מרצי הכלכלה שאינם

תורמים כלל לצדקה גבוה פי שניים מה: ממוצע בכל המקצועות האחרים.

מה הסיבה לכך? האם טבע קמי צני מוביל אנשים לעסוק בכלכלה, או שלימודי הכלכלה הם שמקנים את הקי מצנות? נטיית הלב היא להאמין בסיבה השנייה: בכלכלה, חסכנות היא ביטוי לא חריות. כפי שרופאי שיניים מכאיבים לא מרשע אלא מכורח העבודה, גם הכלכלי נים למדו שחסכנות יתרה ויותר על מח וות של נדיבות הם הכורח. ושכמו לרופאי השיניים, גם לכלכלנים יורו בסוף.

אבל במחקר שפורסם ממש לאחרונה, מראים (דווקא) הכלכלנים יורם באומן ואלניה רוז מאוניברסיטת ושינגטון שהקי מצנות טבועה עמוק, ומבית, בקרב העוסקים בכלכלה. מחקרם, שבמשך שלוש שנים עקב אחר תרומות של סטודנטים לצדקה, גילה כי בקרב תלמידי כלכלה הנטייה להימנע מתרומות גבוהה ב-30% מבקרב תלמידי כל מקצוע אחר. הקמצנות הזאת התגלתה כבר מהשנה הראשונה ללימודים.

באומן, דרך אגב, מפתח לעצמו קריירה מקבילה כסטנדארפיסט ומפעיל את האתר standupeconomist.com. אני משוכנע שהכלכלנים יודו ביבוא חשבון עם מי שמאשימים אותם בלב קר. אבל כעת, כשעם מבקריהם נמנים כלכי לנים אחרים, נראה שהחשבון יהיה בתוך הבית. ואולי, בניגוד למקובל במקצוע, הוא יצטרך להיעשות ברוחב לב. האם הוא ייעשה גם בחיור?

פרופ' רפאלי הוא ראש בית הספר לניהול באוניברסיטת חיפה www.sheizaf.rafaeli.net

מה הלאה

אח"כ
עדכונים מהשטח

1 פוליטיקה: כן לגרעין

בנאום שנשא בשנה שעברה בפראג פרס ברק אובמה את חזונו לעולם נקי מנשק גרעיני. אבל האם זהו חזון שבאמת כדאי להגשים? ההתנגדות האחרונה לחזון זה הגיעה לא מהפנטגון אלא מהכלכלן זוכה פרס נובל פרופ' תומס שלינג, הטוען במאמר בכתב העת המדעי "דדלוס" שטולם נקי מגרעין יהיה מקום "עצבני" בהרבה לחיות בו: הידע והמטיבציה לא ייעלמו, לדבריו, לשום מקום, והמדינות המגורענות לשעבר תחיי יחיקו תוכניות מגירה לשיחזור יכולותיהן. וכך, הוא מסכם, כל משבר יהפוך לגרעיני. אמאליה.

<http://bit.ly/6NylmJ>

2 טלוויזיה: עוברת לתלת-ממד

האטרף סביב "אואטר" עדיין בעיצומו, וכבר מדברים על תלת-ממד בטלוויזיה. סוני, איימקס וערוץ דיסקברי הודיעו על הקמת ערוץ טלוויזיה בתלת ממד משותף, וגם רשת הספורט ESPN הודיעה על השקת ערוץ תלת-ממד משלה בינוי. אלה בשורות טובות, כי בזיה זה כמעט לא מביך להרכיב את המשקפיים האלה.

<http://bit.ly/5WfMeP>

3 מגורים: קרוואן החלומות

יחידת הדיור הניידה הזאת נראית אמנם כמו שריד פוטרסטי מהסס של יתפוז מכני. למעשה מדובר בארטיפקט חדש לחלוטין מבגליה, שבנוי ברובו - שימו לב - מפוליאיטר. קמפינג מעולם לא נראה אופייה מפתח כל כך.

<http://bit.ly/4KEXCp>

4 אמנות: מונומנטים מזווית חדשה

הצלם מרקוס גיאורג משחזר אתרי מורשת באמצעות אנשים וחפצים. את סטונהג' הוא עשה מכביסה, ואת מגדלי התאומים מגלמים שחקנים בחולצות משובצות. זה מצחיק, זה שמח. באנגליה זה פשוט Playful.

<http://bit.ly/5fGWF3>

5 מוזיקה: פריים של התיקה

בקליפ החדש שלהם מנצל צמד המוזיקאים ההולנדי C-Mon&Kypski את טוב ליבם של אלפי זדים שהכירו באינטרנט. הקונספט: כל מתנדב מקבל פריים מתוך הקליפ שכבר צולם, מחקה אותו ושולח את התוצאה באימייל. מדי יום הקליפ מתעדכן בפריימים שהגיעו. לפי חישוב של 30 פריימים לשנייה, יכבדו בסופו של דבר 7,200 שחקנים.

oneframeoffame.com

תעודה: כשהחיים נותנים לך לימונים

כשארק פרול פוטר ממשד הפרסום שבו עבד, הוא החליט שהגיע הזמן לממש חלום ישן ולהפוך ליצר סרטים. התוצאה היא "לימונדה": סרט תיעודי שבו הוא מראיין 16 פרסומאים שפוטרו בזמן המשבר וניצלו את ההזדמנות להגשים חלום. אחד הקיים עסק לקליית קפה, שני נהפך לאמן ושלישית למדריכת יוגה. אה, יש גם את הדוד שהסתלק עם הפיצויים ונהפך לאשה. לא שיש משוה רע בזה.

<http://bit.ly/8Tcgbc>

7 שתייה: אלכוהול בכדור

עבור רבים, הבעיה הכי גדולה עם אלכוהול היא לשחות אותו. אחרים סתם מנסים להבריח אותו לתוך מועדונים. בשורות טובות לשתי הקבוצות: פרופסור רוסי בשם יבגני מוסקאלב פיתח טכניקה שהופכת משקאות חריפים לאבקה שבנסת לקפסולות קטנות. היתרונות: נייחות, נגישות גבוהה וטעם ניטרלי. בעיה אפשרית: שכרות איומה בקלי קלסו.

<http://bit.ly/884KF7>

